

Yener YÜKSEL / Mülkiye Başmüfettişi

5982 Sayılı Kanunla Değiştirilen

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın İdareyi İlgilendiren Bazı Maddeleri Üzerine

5 982 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" 07.05.2010 tarihinde TBMM tarafından kabulü sonrasında 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan Halk Oylaması sonucunda %73.71 olan katılım oranının % 57.88 sinin tasvibine mazhar olmuştur. (1)

12 Eylül 2010 tarihi öncesinde tarihsel olarak, 1876 Anayasasında 7 seferde 35 madde, 1921 Anayasasında 1 seferde 6 madde, 1924 Anayasasında 5 seferde 21 madde, 1961 Anayasasında 7 seferde 54 madde, 1982 Anayasasında 16 seferde 108 maddenin değişikliğe uğradığı 12 Eylül Referandumu ile 17. Değişikliğin yapılmış olduğu görülmektedir. (12)

Makalede bahse konu Anayasa Değişikliğinin özellikle İdareyi ilgilendiren kısımları üzerinde durulacaktır.

Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkı (Madde 20)

Anayasanın 20. Maddesine eklenen fıkra ile anayasada yer alan "Kişisel Bilgilerin Korunması Hakkı" (5) gerçi önceden Anayasa'da ayrıca vurgulanmamışsa da, Türkiye'nin de taraf

olduğu 'Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesi'nin 17. Maddesinde "Mahremiyet hakkı" olarak, 1. Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz. 2. Herkes bu tür saldırılara veya müdahalelere karşı hukuk tarafından korunma hakkına sahiptir" şeklinde yer almıştı.

Anayasanın 20. Maddesine konulan ek fıkranın gerekçesinde de zaten; "Uluslararası insan hakları metinlerinde yer almakla birlikte önceki anayasalarımızda olmayan kişisel bilgi ve verilerin korunması hükmü, Devlet organları ve özel kuruluşlar elindeki kişisel bilgilerin daha etkin korunmasını sağlamak amacıyla Anayasaya konulmaktadır"...şeklinde konuya açıklama getirildiği anlaşılmıştır. (4)

Kişisel bilgilerin korunması hakkının yapılan değişiklikle anayasa da ayrıca düzenlenmesi tartışılabilir meydan vermeme açısından isabetli olmuştur.

Seyahat Hürriyeti (Madde 23)

-(5.fıkrasının Eski Hali) "Vatandaşın

yurt dışına çıkma hürriyeti, (...) vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlandırılabilir." şeklinde iken,

Bahse konu 5. Fıkra değiştirilerek (Değişik fıkra: 7/5/2010-5982/3 md.) "Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlandırılabilir." (2) Şeklini aldığı,

Değişiklik gerekçesinden de yasa koyucu tarafından; İdare tarafından, vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyetinin sınırlandırılmasına son verilmekte; yurt dışına çıkma hürriyetinin, sadece suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle ve hâkim kararına bağlı olarak sınırlandırılabilmesi ilkesi benimsenmekte olduğu,(4) olduğu anlaşılmaktadır.

Mesela vergi borcu nedeniyle mükelleflerin yurt dışına çıkışını engelleyen düzenlemeye mesnet teşkil eden "vatandaşlık ödevi" ibaresi, yurt dışına çıkma hürriyetini sınırlandıran sebepler arasından çıkarılmış olduğundan bundan böyle yurt dışına çıkışın idarece sınırlandırılmasının gerekçesi olamayacaktır.

Bu itibarla, mesela vergi dairelerinden 23 Eylül 2010 tarihinden itibaren amme borçluları hakkında 6183 sayılı Kanunun 36/A maddesi gereğince yurt dışı çıkış tahdidi tatbik edilmeyecektir.

Gelir İdaresi Başkanlığı da, konuyla ilgili Tahsilat İç Genelgesi yayımlamıştır. (6)

Bilgi Edinme Ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı (Madde 74):

Anayasanın 74. Maddesinin kenar başlığı VII. Dilekçe hakkı" iken; VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı şeklinde değiştirildiği, üçüncü fıkrasının mülga olduğu, dört adet ek fıkra eklendiği, bu haliyle 74. Maddenin; "Vatandaşlar(Ekibare:03.10.2001-4709/26 md.) ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, (Ek ibare:3/10/2001-4709/26 md.) gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir. (Mülga üçüncü fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.)

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Kamu Başdenetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için

dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/8 md.) Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir." Şeklinde olduğu anlaşılmıştır.

Mülga üçüncü fıkranın eski halinin; dilekçe hakkından bahisle "Bu hakkın kullanılma biçimi kanunla düzenlenir." şeklinde olduğu görülmektedir.

Değişiklik gerekçesine göre; "Bireylerin, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen iş ve işlemlerle ilgili bilgi edinebilmesi, kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanması bakımından büyük öneme sahiptir. Bilgi edinme hakkı, bu konuda çıkartılan özel bir Kanunla düzenlenmiş bulunmasına rağmen (7), Anayasada bu hakkı doğrudan düzenleyen açık bir hüküm yer almamaktadır. Günümüz toplumunda büyük önemi haiz olan bu hakkın garanti altına alınmasının ileri bir adım olacağı düşünüldüğünden, maddede yapılan değişiklikle bilgi edinme hakkı, Anayasada açıkça düzenlenmektedir.

Öte yandan maddeyle, Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulması öngörülmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu, bireylerin idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetlerini incelemekle görevlendirilmektedir. Pek çok Avrupa ülkelerinde işletilen bu müessesenin, idarenin işleyişi konusunda standartlar oluşturacağı, ilkeler belirleyeceği ve önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulup faaliyete geçirilmesi, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesi ne ilişkin Türkiye Ulusal Programı-

nın da bir gereğidir. Bu kapsamda, idarenin işleyişi ile ilgili olarak, bireylere, kamu denetçisine başvurma hakkı getirilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulması öngörülen Kamu Denetçiliği Kurumunda görev yapacak Kamu Başdenetçisinin seçimine ilişkin anayasal esaslar düzenlenmektedir. Bunların yanında, Kamu Denetçiliği Kurumuna ilişkin diğer hususların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmaktadır.

Bilindiği gibi konuyla ilgili Kanun (8) daha önce yürürlüğe girmiş olmasına rağmen, anayasal dayanağının bulunmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.(9) Sorun, Anayasa normu düzeyinde ve kurulu iktidarı bağlar şeklinde çözüme kavuşturulmaktadır."(4) denildiği anlaşılmaktadır.

Ombudsman, Anayasa değişikliğindeki adı ile "kamu denetçisi", gerek İskandinav ülkelerinde ve gerekse başta Fransa olmak üzere diğer Kıta Avrupası ülkelerinde, icrai, bağlayıcı karar alması söz konusu olmamakla birlikte; idare ve halk üzerinde manevi etkisi olan ; tavsiye niteliğinde kararları ile başta hükümet olmak üzere idarece kabul gören, bir kurumdur. Bununla birlikte başta İsveç olmak üzere bu kuruma yer veren ülkelerde, tarihi, sosyolojik temellerinin de etkisiyle Ombudsman’ ın önemli oranda etkinliğe sahip olduğu görülmektedir.

"Özellikle İsveç’te Ombudsman’ın eleştirilerine hedef olan ve raporlarında yer alan kamu görevlilerinin kariyerlerinin ciddi olarak etkilendiği görülür." (12)

Türkiye de yapılan yeni Anayasa değişikliği sonrasında Adalet Bakanlığınca hazırlanan ‘Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısı’ ve genel gerekçesinin 05.01.2011 tarihli Başbakanlık yazısıyla TBMM Başkanlığına gönderildiği anlaşılmıştır. (14) Tasarılar da Kurumun bağım-

sızlığı yasal teminat altına alınmaktadır. (EK:15)

Kuruluşu sonrasında kamu denetçilerince idareye gönderilecek raporların ülkemizde idari yargıya götürülen dava sayısının azalması yönünde etki sağlayacağı, ayrıca hukuka aykırı olduğu halde vatan-daş tarafından çeşitli nedenlerle idari yargıya götürülememesi nedeniyle oluşan mağduriyetlerin giderilmesine de katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

Yargı Yolu (Madde 125):

-(125.maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinin Eski Hali) “Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır.” Şeklinde iken,

(Değişik birinci cümle: 07.05.2010 - 5982/11 md .) “Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz” haline getirilmiştir.

Anayasanın 125 inci maddesinde yapılan değişiklik gerekçesinde; “Anayasanın 125 inci maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olduğu genel ilke olarak belirlenmiş, ancak bazı istisnalar öngörülmüştür. Bunlardan birincisi, Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler, ikincisi ise, Yüksek Askeri Şura kararlarıdır. Yüksek Askeri Şuranın silahlı kuvvetlerden ilişik kesme kararları kamuoyunda çok tartışılmış ve değişik eleştirilere konu olmuştur. Diğer askeri merciler (kuvvet komutanlıkları) tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ilişik kesme kararları Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından yargı denetimine tabi tutulurken, Yüksek Askeri Şura tarafından verilen ilişik kesme kararlarının yargı denetimine tabi olmaması, Anayasanın 10 uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Bu eşitsizliğin giderilmesi amacıyla,

mukayeseli hukuk uygulamaları ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmeler göz önüne alınarak, maddeyle, Yüksek Askeri Şuranın Silahlı Kuvvetlerden ilişik kesme niteliğindeki kararları yargı denetimine açılmakta ve bu sayede hukuk devleti ilkesinin daha da güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Öte yandan, 125 inci maddenin dördüncü fıkrasında, yargı yetkisinin, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu; yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemeyeceği hükme bağlanmış ve maddenin gerekçesinde “...yargı organının idari işlemin yerindeliğini denetlemeyeceği...” belirtilmiş olmasına rağmen, uygulamada bu hükme uymayacak şekilde yargı kararlarının verildiği görüldüğünden, bu tür uygulamaların önüne geçilmesi amacıyla, fıkra da yargı yetkisinin, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamayacağı açıkça vurgulanmıştır. Bu ilkenin Anayasada yer almasının yargı pratimizden kaynaklandığı ve önleyici işlevi olacağı açıktır . Yerindelik denetimi, yürütme iktidarının negatif kullanımı anlamına gelir.” İfadelerine yer verilmektedir .

Memurların Mali Ve Sosyal Haklara İlişkin Toplu Sözleşme Hakları (Madde 53, Madde 128)

Anayasanın 53. Maddesinin başlığına, “ve toplu sözleşme hakkı” ibaresi eklenerek, (7/5/2010-5982/6 md.ile) “A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı” olarak değiştirildi,

Değişiklikten sonraki 53. Madde-nin; -“İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durum-larını ve çalışma şartlarını düzen-

lemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler. Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.

(Ek: 23/7/1995-4121/4 md.; Mülga üçüncü fıkra: 7/5/2010-5982/6 md.) (Mülga dördüncü fıkra: 7/5/2010-5982/6 md.) (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/6 md.) Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/6 md.) Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir. Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/6 md.) Toplu sözleşme hakkının kapsamı, istisnaları, toplu sözleşmeden yararlanacaklar, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emek-lilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar kanunla düzenlenir.” Şeklinde olduğu, Anlaşılmıştır.

Bu bağlamda 5982 sayılı Kanunun 12. Maddesiyle Anayasanın 128. Maddesinin ikinci fıkrasına “Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.” Cümlesi eklenmiştir.

Anayasanın 53. Maddesini değiştiren 5982 sayılı Kanunun 6. Maddesi gerekçesinde; “Anayasanın 53 üncü maddesinin mevcut düzenlemesinde, memur ve diğer kamu görevlilerinin sadece toplu görüşme hakkına sahip olduğu hükme bağlanmaktadır. Toplu görüşme kapsamında anlaşma sağlanması halinde, mutabakat metni imzalanmakta ve gereği için Bakanlar Kurulunun takdirine sunulmaktadır. Anlaşma sağlanamazsa, konu yine Bakanlar Kurulunun takdirine bırakılmaktaydı. Uzlaştırma Kuruluna gidilmesi de mümkündü. Ancak,

Uzlaştırma Kurulunun kararları Bakanlar Kurulunu bağlayıcı nitelikte olmadığından, anlaşmazlık, her zaman Bakanlar Kurulunun takdir ettiği şekilde sonuçlandırılıyordu.

Maddeye eklenen yeni hükümlerle, memur ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme yapma hakkı getirilmektedir. Toplu sözleşme konusunda kamu işvereni ile memur ve diğer kamu görevlileri anlaşılarsa, toplu sözleşme imzalanacak ve uygulamaya konacaktır. Eğer anlaşma olmazsa, konu Uzlaştırma Kuruluna götürülecektir. Uzlaştırma Kurulunun vereceği karar kesin olacak ve toplu sözleşme yerine geçecektir. Mevcut düzenlemedeki Bakanlar Kurulunun takdir yetkisi sona erdirilmektedir. Ayrıca, memur ve diğer kamu görevlilerine tanınan toplu sözleşme hakkının, emeklilere yansıtılmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenlenmesi öngörülmektedir. Bu şekilde emeklilerin de kanunda öngörülen çerçevede toplu sözleşmenin sonuçlarından faydalanması imkanı getirilmektedir. Yapılan bu yeni düzenlemenin bir sonucu olarak 53 üncü maddenin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Öte yandan, maddeyle, Uluslararası Çalışma Teşkilatının (ILO) Teşkilatlanma ve Kollektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Mütteallik 98 Sayılı Sözleşmesinin 4 üncü maddesinde öngörülen “serbest ve gönüllü toplu pazarlık”

ilkesiyle bağdaşmayan 53 üncü maddenin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.”(4) açıklamalarının yer aldığı anlaşılmıştır.

Anayasanın Üçüncü Kısım İkinci Bölüm Yürütme başlığı altında yer alan 128. Maddesinin ikinci fıkrasına eklenen son cümle ile değişik ikinci fıkranın; ‘Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/12 md.) “Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.” Şekline geldiği anlaşılmıştır.

Anayasanın 128. Maddesini değiştiren 5982 sayılı Kanunun 12. Maddesi gerekçesinde ise “Anayasanın 53 üncü maddesinde yapılan değişiklikle, memur ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme yapma hakkı verilmektedir. Anayasanın 128 inci maddesinde ise, memur ve diğer kamu görevlilerinin nitelik, atanma, aylık, ödenek gibi özlük haklarının kanunla düzenleneceği hükmü yer almaktadır. 53 üncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak, memur ve diğer kamu görevlilerinin malî ve sosyal haklarına ilişkin toplu sözleşme hükümlerinin saklı olduğu hükme bağlanmaktadır.” açıklamalarının yer aldığı anlaşılmıştır.

128. maddeye yapılan bu ek cümlenin, bazı mahalli idarelerde memur sendikalarıyla yapılan toplu

sözleşmelerde “sosyal denge zammı” adı altında 657 sayılı Kanuna tabi personele yapılan ödemelerin Sayıştay’ca mali yönden sorgulanması ve kişi borcuna alınması uygulamasını ortadan kaldırdığı,

İstanbul İli Eyüp İlçe Belediyesi Genel Teftişi sırasında, Sayıştay Genel Kurulunca 1994 tarihinde alınan ve kişi borcu gerekçesi olan kararın yeniden gözden geçirilmesi gerektiği düşüncesiyle Müfettişliğimce Sayıştay Başkanlığına gönderilmek üzere bir İnceleme Raporu düzenlendiği,

Bahse konu raporun sonucunda “...benzeri ödemelerin Sayıştay Genel Kurulunun 23.06.1994 tarih ve 4808/1 sayılı Kararına aykırı olduğu” nedeniyle kişi borcuna konu edilmesinin” anayasanın değişiklikten önceki halinde de “söz konusu olmaması gerektiği..” üzerinde durulduğu, (10)

Anlaşılmakla birlikte, Anayasadaki son değişiklikler sonrasında benzer durumların mali açıdan da sorguya konu olmaktan kesin olarak çıktığı görülmüştür.

Mevcut haliyle 12.09.2010 tarihinde halkoyunda tasvip gören Anayasa değişikliğinin tüm maddeleriyle ilgili değerlendirmeler bu yazıda yer almamışsa da, tüm değişikliklerin ülkemiz açısından olumlu sonuçlar doğuracağı, buna dayalı olarak yapılan ve yapılacak mevzuat düzenlemelerinin uygulamaya ışık tutacağı anlaşılmaktadır.

Kaynakça:

- 1- (23.09.2010 gün ve 27708 sayılı) Resmi Gazete; YSK 846 sayılı Kararı ve Anayasa Değişikliklerinin Halk Oylaması Sonuç tutanağı. / 2-Türkiye Cumhuriyeti Anayasası / 3-5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (Anayasa Mahkemesinin İptal Kararının İşlenmiş Hali) <http://www.tbmm.gov.tr/docs/5982.pdf> (erişim: 02.05.2011) / 4- 5982 sayılı Kanun Gerekçeleri / <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss497.pdf> (erişim: 02.05.2011) / 5-ERSOY, Eren; Gizlilik, Bireysel Haklar, Kişisel Verilerin Korunması Telekomünikasyon Kurumu <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/6.doc> (erişim:02.05.2011) / 6-Gelir İdaresi Başkanlığının 2010/1 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi. / 7- 24.10.2003 gün ve 25269 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu. / 8- 13.10.2006 gün ve 26318 sayılı RG de yayımlanan 5548 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061013.htm> (Erişim 02.05.2011) / 9- (04.04.2009) gün ve 27190 sayılı RG de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin (25.12.2008) gün ve 2006/140 esas , 2008/185 karar sayılı 5548 sayılı Kanunun tümünün iptaline dair kararı. / 10- Sayıştay Başkanlığına tevdi edilmek üzere Mülkiye Başmüfettişi Yener YÜKSEL tarafından İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına sunulan 14.06.2010 gün ve 131/52 sayılı İnceleme Raporu. / 11-YÜKSEL,Yener, “Anayasanın (10, 20, 23, 41, 53, 74, 128.) maddelerindeki değişiklikler” 30.10.2010 <http://www.yeneryuksel.com.tr/Makale/makale-30102010-.pdf> (erişim:30.04.2011) / 12-SEZGİNER, Murat , Makale, <http://www.the.org.tr/2011/01/05/yeni-anayasa-ya-da-milli-devletin-sonu> (erişim:30.04.2011) / 13- <http://www.mediateur-republique.fr> (erişim:02.05.2011) / 14- Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısı ve gerekçesi <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0991.pdf> (erişim: 02.05.2011) / 15- FENDOĞLU, Hasan Tahsin; Kamu Denetçiliği Kurumunun Görev ve Yetkileri 28.09.2010 <http://www.sde.org.tr/tr/kose-yazilari/607/kamu-denetciligi-kurumunun-gorev-ve-yetkileri.aspx> (erişim: 02.05.2011)